

ЛОКАЦІЯ 4.

Сприяння розвитку самоврядування у закладах загальної середньої освіти в умовах децентралізації управління освітою

УДК: 374.74

Бала Т. П.

магістрант факультету педагогіки і психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, *Balatrans79@ukr.net*

СПЕЦИФІКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ У ПОЧАТКОВІ ШКОЛІ

Зміни, які відбулись у системі освіти України, найбільшою мірою торкнулися саме початкової школи. Концепція нової української школи суттєво змінила сутність та структуру освітнього процесу у технологічному напрямку.

Освітній процес має на меті формування розгорнутої освітньої діяльності учнів, які отримують компетенції шляхом оволодіння організаційними, логіко-мовленнєвими, пізнавальними та контрольно-оцінними навичками, набуття особистого досвіду культурної поведінки у соціальному та природному оточенні, у співпраці в різних видах діяльності. Освітніми результатами цього ступеня є повноцінні мовленнєві, читацькі, обчислювальні, фізкультурно-рухові уміння, узагальнені знання про реальний світ у його зв'язках та залежностях, достатньо розвинені мислення, уява, пам'ять, сенсорні уміння, здатність до творчого самовираження, особистісно-ціннісне ставлення до праці, здоров'я, уміння виконувати нескладні творчі завдання [2, с.701].

В основу реформ освіти цього періоду покладені такі принципи: демократизація освіти; плюралізм, багатоукладність, варіативність і альтернативність освіти; народність і національний характер освіти; відкритість освіти; регіоналізація освіти; гуманізація освіти; диференціація освіти; розвивальний,

діяльнісний характер освіти; безперервність освіти [цитовано за джерелом: 3, с.37].

Основоположник менеджменту П. Друкер зазначає інтегруючий характер управлінської діяльності, приділяючи особливу увагу тій властивості управління, яка перетворює неорганізований натовп в ефективну цілеспрямовану, виробничу групу.

Брюховецька О. В. визначає специфічні характеристики управління закладом освіти: складність мети, цілей і завдань, системи планування, характер діяльності, яка є творчою за природою, але має низку обмежень; використання загальнодержавних механізмів управління; результат роботи, який не є сумою реалізованих заходів; наявність відкритого динамічного середовища; залучення великої кількості педагогів до навчання дітей; робота в умовах напруженої конференції [1].

Відповідно до Закону України «Про освіту», керівник закладу освіти здійснює безпосереднє управління закладом і несе відповідальність за освітню, фінансово-господарську та іншу діяльність закладу освіти.

Управлінський процес має такі особливості:

динамічність (гнучкість) – це властивість процесу управління змінюватися в залежності від завдань, які стоять перед колективом;

сталість процесу управління – це стабілізація, збереження традицій в організації освітнього процесу, наступності в прийнятті управлінських рішень;

циклічність і послідовність управлінських операцій – це постановка мети, збір інформації про стан об'єкта управління, планування дій, вибір варіанту дій, контроль і аналіз результатів;

дискретність проявляється в тому, що процес управління проходить нерівномірно: спочатку накопичується потенціал впливів при постановці мети і зборі інформації, а потім відбуваються активні практичні дії керівника [3].

Управління освітнім процесом у закладі початкової освіти – діяльність керуючої підсистеми, спрямована на створення прогностичних, педагогічних, психологічних, кадрових, матеріально-фінансових, організаційних, правових, ергономічних, медичних умов, необхідних для нормального функціонування і розвитку закладу, зокрема щодо надання освітніх послуг у початкових класах.

У різноманітні визначень підкреслюється значення того чи іншого аспекту управління, які можна адаптувати до специфіки освітнього процесу у початковій школі:

- управління – це процес впливу на діяльність кожного педагога, групи педагогів-класоводів з метою досягнення максимальних результатів відповідно до державних стандартів з метою використання керованих впливів на реалізацію мети освіти початкового ступеня;

- управління є взаємодією між керівником і підлеглим йому персоналом, від цієї взаємодії залежить комфортність усіх учасників освітнього процесу; зокрема педагоги формують самомотивацію до впровадження педагогіки партнерства; учні – навчальну компетентність з усвідомленням потреби готуватись до навчання на наступних ступенях освіти; батьки – здатність підтримувати зусилля учнів, прагнення сприяти їх саморозвитку у фізіологічній, психологічній та аксіологічній сферах;

- управління – це особливий вид діяльності, який перетворює колектив педагогів-класоводів в ефективну команду, яка спроможна ефективно діяти на засадах взаємопідтримки, взаємодопомоги та взаємодовіри.

Головним положенням сучасного управління є той факт, що управління не може бути хорошим або поганим, воно повинно бути ефективним щодо конкретного закладу освіти.

У початкових класах є різні системи управління, це залежить від специфіки закладу. Серед таких особливостей є:

- початкові класи працюють як окрема філія закладу середньої освіти, підпорядковуються безпосередньо завідувачу закладу, який є членом адміністрації опорного закладу;

- зосередження основних функцій управління початковими класами у роботі заступника з початкового навчання;

- підпорядкування педагогів початкових класів заступнику директора з освітньої діяльності за умови недостатньої кількості класів;

- становлення або створення керованої і керуючої системи, інтеграція зусиль керівництва початкової, дошкільної та загальної середньої освіти у напрямку розподілу функцій управління та врахування специфіки змісту освітнього процесу.

Серед ознак в освітньому процесі у початкових класах школи є наступні:

- гуманітаризація змісту на початковому рівні освіти як вияв нового мислення європейського співтовариства на основі формування іншомовної компетентності та полікультурного середовища;
- пріоритетними у початкових класах є загальнознавчі, розвивальні, виховні й оздоровчі функції;
- практична спрямованість змісту, інтеграції знань, що дає змогу брати до уваги визначальну особливість молодших школярів – цілісність сприймання й освоєння навколишньої дійсності;
- формування творчої особистості як умови і результату повноцінного процесу навчання;
- відмова у першому і другому класі від оцінок, укладання портфоліо здобутків, які включають не тільки навчальні результати, але й результати всебічного розвитку та уподобань;
- підтримка всіх властивостей системи початкової освіти, її впорядкування та стабілізація відповідно до концепції НУШ;
- забезпечення оптимального функціонування системи управління початковою школою в інтеграції пріоритетних функцій управління;
- розвиток системи освітньої діяльності, її переведення з існуючого в новий, якісно кращий стан;
- створення цілісної системи безперервності освіти педагогів-класоводів з метою посилення самомотивації до підвищення якості професійної компетентності;
- створення умов для отримання кожним суспільно необхідного рівня наукових знань, залучення до багатств світової та вітчизняної культури для розвитку здібностей і обдарувань особистості;
- максимально повне задоволення освітніх потреб особистості учня початкових класів з врахуванням вікових індивідуальних особливостей та особистісно орієнтованого підходу;
- створення умов для розвитку особистості молодшого школяра у позакласній роботі та в родині;
- формування цілісного педагогічного колективу однодумців, створення в педагогічному колективі атмосфери творчої активності, переклад його в режим постійного творчого пошуку;

– демократизація шкільного життя і процесу управління ним на всіх рівнях, гуманізація відносин на всіх рівнях системи.

Отже, специфіка управління у початковій школі чи у закладі початкової освіти пов'язана з оновленням нормативно-правового забезпечення освітнього процесу, зокрема з впровадженням концепції Нової української школи, що стимулювало використання специфічних моделей управління.

Використана література

1. Брюховецька О. В. Психологічні особливості управління загальноосвітніми навчальними закладами. URL: www.apppsychology.org.ua/data/jrn/v1/i41/16.pdf

2. Енциклопедія освіти. Академія пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

3. Лунячек В. Е. Педагогічний менеджмент: навчальний посібник. 2-е вид., випр. X.: Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2015. 512с.

УДК 37.018

О.Д. Барабаш

кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з наукової роботи Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, barabash.olya@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ СУЧАСНОГО КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Проблема формування лідерських якостей особистості залишається для української освіти актуальною як у теоретичному, так і практичному аспектах. Особливо важливими є лідерські якості для сучасного керівника, який здійснює управлінську діяльність в нових соціокультурних умовах.

Фундаментально проблеми, пов'язані з лідерством та формуванням лідерських якостей людини досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені С. Нестуля, О. Нестуля, Г. Осовська, Л. Скібіцька, В. Циба. Н. Тарнавська, В. Москаленко, К. Калашніков, В. Колпаков, О. Анісімов, С. Гармаш, Ю. Лапигін, Н. Козак, М. Фуллан, М. Майлз, Д. Коннер, Р. Гріфін, М. Генсон,